

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Jahongirov Burxon</i> O'ZBEKISTON VA BUYUK BRITANIYA MUNOSABATLARI	13-18
<i>Kenjayev Sardor Nurmurod o'g'li</i> AMIR TEMUR DAVRIDA MINTAQADA KATOLIK CHERKOVI FAOLIYATI	19-23
<i>Atamuratova Dilafruz Rashidovna</i> XORAZM TARIXINI O'RGANISHDA "TARJIMON" GAZETASINING AHAMIYATI	24-28
<i>Karimbayeva Salomatxon, Isxakov Bexzod Barkamalovich</i> FARG'ONA VODIYSI O'ZBEKLARI MODDIY MADANIYATIGA DOIR QARASHLAR TAHLILI	29-34
<i>Лукашова Наталья Михайловна</i> ИСТОРИЯ ТАШКЕНТА 30-Х ГОДОВ XVIII - ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XIX ВЕКА, ПРЕДСТАВЛЕННАЯ В РУССКИХ ИСТОЧНИКАХ	35-40
<i>Asadova Ra'no Baymanovna</i> 1991–2025-YILLARDA O'ZBEKISTON-HINDISTON DIPLOMATIK VA TA'LIMIY HAMKORLIGINING RIVOJLANISHI: TARIXIY ASOSLAR VA ZAMONAVIY ISTIQBOLLAR	41-44
<i>Turdimuratov Yangiboy Allamuratovich</i> ETNOIQTISODIYOT XO'JALIK FAOLIYATI SEGMENTI SIFATIDA, UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI, FUNKSIYALARI VA SHAKLLARI	45-52
<i>Tursunov Farrux G'ulomovich</i> QASHQADARYO VOHASI TOJIKLARINING HUNARMANDCHILIK TAOMILLARIDAGI O'ZGARISHLAR	53-58
<i>Mullajanova Xosiyat Yazdankulovna</i> XIX ASR OXIRIDA RUS GEOGRAFIK JAMIYATNING ILMIY TADQIQOTLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	59-63
<i>Муминов Азизбек</i> ИСТОРИЯ ЖИЗНИ И НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАФАЭЛЯ ПАМПЕЛЛИ, ПРИЕХАВШЕГО В ТУРКЕСТАН В НАЧАЛЕ XX ВЕКА	64-69
<i>Suyarov Maxmudjon Sobirjon o'g'li</i> YUNON-BAQTRIYA TANGALARIDA AYOLLAR OBRAZI – DINIY-SIYOSIY RAMZ SIFATIDA	70-74
<i>Tuyev Fazliddin Erkinovich</i> BUXORO, NAVOIY VA SAMARQAND VILOYATLARIDAGI MUZEYLARINING XORIJIY ALOQALARI	75-80
<i>Mamatqulov Bekzod Sherozovich, Shonazarov Elnur Abbos o'gli</i> QASHQADARYO VILOYATIDA AYOLLAR BANDLIGI VA YENGIL SANOAT TARMOQLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY ROLI: TARIXIY TAHLIL VA NATIJALAR	81-85

<i>Jumayeva Shohida Choriyevna</i> SURXONDARYO VILOYATIDA CHORVACHILIK SOHASIDA MUTAXASSISLAR TAYYORLASH JARAYONIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR	86-90
<i>Azatov Allayar</i> RIVOJLANGAN O'RTA ASRLAR YOZMA MANBALARIDA QUYI AMUDARYO HAVZASI VA "XORAZM DENGIZI" TO'G'RISIDAGI MA'LUMOTLAR	91-99
<i>Ro'ziyeva Mashxura Abdimuminovna</i> LO'LILARDA O'ZLIKNI ANGLASHNING ZAMONAVIY JIHATLARI	100-105
<i>Orunbayev Asli</i> IKKINCHI MASHRUTIYAT JARAYONIDA JÖN TURKLAR HARAKATI VA RESPUBLIKA G'OYALARINING SHAKLLANISHI	106-113
<i>Matyaqbov Toyirjon Sultanbayevich</i> XORAZM VOHASI NEOLIT DAVRI O'RTA BOSQICHI KULOLCHILIGI XUSUSIDA BA'ZI MULOHAZALAR	114-116

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna, Abduljalilov Xojiakbar Abduljalil o'g'li</i> O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA XUSUSIY SEKTORNING O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	117-122
<i>Bazarova Gulnora Gulamovna</i> O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA SHANXAY HAMKORLIK TASHKILOTI.(UMUMIY MAQSADLAR YO'LIDAGI RIVOJLANISH).....	123-127
<i>Yadiyarova Shahnoza</i> THE ROLE OF THE MARKETING SYSTEM IN INCREASING THE COMPETITIVENESS OF LOCAL ENTERPRISES	128-135
<i>Нурмуродов Камолитдин Пирмаматович</i> НАУЧНЫЕ ВЗГЛЯДЫ К ПОНЯТИЮ ФИНАНСОВЫЕ РЕСУРСЫ	136-141
<i>Mamatqulova Muxlisa Mamirjanovna</i> O'RMON XO'JALIGINI MOLIYALASHTIRISHNING BYUDJET VA BYUDJETDAN TASHQARI MANBALAR HISOBIGA MOLIYALASHTIRILISHI	142-146
<i>Olimjonova Sexriyo Muzaffar qizi</i> TURIZM INDUSTRIYASI VA MEHMONDO'STLIK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH	147-150
<i>Anvarova Muhsinakhon Otabek kizi</i> THE ROLE OF BIOSPHERE RESERVES AND NATIONAL PARKS IN TOURISM	151-154

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Yusupova Ranoxon Tolibjonovna</i> TECHNICAL DEVELOPMENT AS AN ETHICAL-STRATEGIC RESOURCE	155-158
<i>Adilov Zafar Yunusovich</i> MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIYNING INSON KAMOLATI HAQIDAGI FALSAFIY QARASHLARI	159-165

<i>Xo'janova Tamara Jo'raevna</i> YANGI DAVR VA HOZIRGI ZAMON FALSAFASIDA AXBOROT URUSHLARINI O'RGANISHNING PARADIGMALARI	166-170
<i>Narziyev Zubaydillo Ibodilloevich</i> AZIZIDDIN NASAFIYNING "ZUBDAT UL - HAQOYIQ" ASARI TASAVVUF FALSAFASIGA OID MUHIM MANBA	171-175
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLARDA MA'NAVIY VA AXLOQIY QIYMATLAR: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY O'RTASIDAGI TENGSIZLIKLAR VA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	176-179
<i>Murtozayev Shahobiddin Baxriddinovich</i> UMAR SUXRAVARDIYNING "AVORIF UL-MAORIF" ASARINING IJTIMOIY-AXLOQIY TAHLILI	180-185
<i>Shamsutdinova Nigina Karimovna</i> ABU ALI IBN SINO IRFONiy QARASHLARI: «TA'BIRI MANZIL» ASARI MISOLIDA	186-190
<i>Pardayeva Marhabo Davlatovna</i> "ODAMIYLIK" TUSHUNCHASINING ZAMONAVIY KONTEKSTDA TRANSFORMATSIYASI	191-197
<i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i> SHARQ FALSAFASIDA IJTIMOiy ADOLAT TAMOIYILLARI: FOROBIYNING FALSAFIY MEROSI MISOLIDA	198-203
<i>Muxtorova Tutixon</i> ZAMONAVIY DUNYODA YOSHLARNING MA'NAVIY-RUHIY BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY MASALALARI	204-211
<i>Xakimov Abdulboqi</i> YOSHLARDA MANTIQUIY VA TANQIDIY FIKRLASH QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHDA FALSAFANING AHAMIYATI	212-216
<i>Sardorbek Jabbarov Buron o'g'li, Mirzakhmedov Abdurashid Mamasidiqovich</i> ISTE'MOLCHILIK JAMIYATIDA AHOLINING ISTE'MOL ME'YORI	217-224
<i>Taniqulov Jonibek Ashirkulovich</i> TA'LIM MADANIYATI VA UNING FALSAFIY FUNDAMENTLARI: KONSEPTUAL YONDASHUVLAR, GNOSEOLOGIK ILDIZLAR VA AKSIOLOGIK TAHLIL	225-229
<i>Бердалиева Севара Дамировна</i> СПОСОБЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДОВ АЛЛАМА ЮСУФА ХОСА ХАДЖИБА В РЕШЕНИИ СОВРЕМЕННЫХ ЭТИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ	230-234
<i>Хушбоков Ойбек Уралович</i> СОВРЕМЕННАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОНЦЕПТОСФЕРА УЧИТЕЛЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	235-239
<i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i> VOLTER DAVRIDA FRANSIYADA MA'NAVIY MIHITNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	240-244
<i>Muxiddinova Hakimaxon G'ulomovna</i> EKOLOGIK TAFAKKUR VA YASHIL IQTISODIYOT – UCHINCHI RENESSANSNING YANGI FALSAFIY PARADIGMASI SIFATIDA	245-250

<i>Zokirov Mirzo</i> MAMLAKATLARNING TANAZZUL VA TARAQQIYOTINI BELGILOVCHI IJTIMOIY-FALSAFIY OMILLAR	251-255

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Jo'rayev Nabi Narziyevich</i> O'ZBEK MILLIY LINGVOMADANIYATINING QADIMIYLIK VA ZAMONAVIYLIK ASOSLARI	256-262
<i>Eshtuhtarova Bibigul Bektoshevna</i> PRAGMATICS OF GENDERED COMMUNICATION IN ENGLISH	263-267
<i>Zaripova Matluba Kulfidinovna</i> GRAMMATICAL MEANS OF EXPRESSING PEJORATION IN UZBEK AND RUSSIAN	268-271
<i>Sayipova Dilobar Raximovna</i> ADABIYOT FANIGA OID KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIQLARINING AHAMIYATI	272-275
<i>Soibova Gulchiroy Bakhtiyorjon qizi</i> TRANSLATION ISSUES IN THE GENERAL AND SPECIFIC OCCURRENCE OF THE HORSE IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES	276-281
<i>Zokirova Shaxzoda Nodirjon qizi</i> TELEVISION AS A RHETORICAL ARENA: THE MANIFESTATION OF CLASSICAL RHETORICAL CANONS IN MODERN TV GENRES	282-288
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KRIMINALINGVISTIK BIRLIKLARINING SHAKLLANISHINING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI	289-293
<i>Abduraximova Feruza Boxadirovna</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA OT YASOVCHI QO'SHIMCHALARNING QIYOSIY TAHLILI	294-300
<i>Jalolova Feruza Normurodovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK XALQ ERTAKLARINING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI	301-305
<i>Ahrorova Nigina Anvarovna</i> MIFOLOGIK TASAVVURLAR MUAYYAN VOQELIK MOHIYATI	306-309
<i>Razikov Baxtiyor Kosimovich</i> MEMLAR TILIDAGI NEOLOGIZM: QOIDABUZARLIKMI YOKI INNOVATSIYAMI? O'ZBEK RAQAMLI DISKURSI MISOLIDA	310-314
<i>Kutbiddinova Nazokatkhon Dovudkhon qizi</i> GENDER-BASED DIFFERENCES IN THE USE OF PHRASEOLOGISMS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	315-319
<i>Nazarova Sabrina Zafarjon qizi</i> YOZMA NUTQDAGI GRAMMATIK BUZILISHLAR: AGRAMMATIK DISGRAFIYANING LINGVISTIK VA NEYROPSIXOLOGIK ASOSLARI	320-323
<i>Ёлдашалиева Мадина Зиёджон кызы</i> ЖЕНСКОЕ СЧАСТЬЕ КАК ПРИНЯТИЕ ЛЮБВИ И ЗАЩИТЫ В ПОВЕСТИ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА «ТОПОЛЁК МОЙ В КРАСНОЙ КОСЫНКЕ»	324-326

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Salimova Diyoraxon Baxtiyorjon qizi</i> HAVO TRANSPORTIDA TASHUVCHI JAVOBGARLIGINING NAZARIY DOKTRINASI	327-333
<i>Abdullayev Rustam Kaxramanovich</i> JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA RAQAMLI DAKTILOSKOPIYANING IMKONIYATLARI	334-339
<i>Давронов Атобек Равшанович</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЙ СУБЪЕКТ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА: ДОКТРИНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ	340-349
<i>Eshturdiyeva Farangiz Baxodir qizi</i> O'ZBEKISTONDA HUQUQ IJODKORLIGI SIYOSATI: STRATEGIK PRINSIPLAR VA ULARGA YANGICHA NAZARIY YONDASHUV	350-355
<i>Исламов Самандар Олимжон угли</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КРИПТО-АКТИВОВ В СТРАНАХ СНГ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ	356-363
<i>Uteniyazov Keulimjay Kuanyshbayevich</i> AYBLOV TUSHUNCHASI, TURLARI VA UNING JINOYAT-PROTSESSUAL HUQUQ TIZIMIDAGI O'RNI	364-370
<i>Ikramov Abrorbek Kamoliddinovich</i> ASSOZ BOYISH NATIJASIDA VUJUDGA KELGAN MAJBURIYATLAR	371-375
<i>Muxitdinova Firuza, Saidakamal Mamasoliyev</i> ZAMONAVIY AXBOROT MAKONIDA INSON HUQUQLARINI HIMOYA QILISHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI	376-380
<i>Бахриддинова Бехруза Бахриддиновна</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНЫХ ПОДХОДОВ К СОВРЕМЕННОМУ ПОНИМАНИЮ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА	381-388
<i>Axmedov Dilshod Baxramovich</i> MA'MURIY SUDLARDA PROKUROR ISHTIROKINI SAMARALI TA'MINLASHNING AMALIY MASALALARI	389-394
<i>Shodmonov Farrux Fayzullo o'g'li</i> DAVLAT BOSHQARUVIDA TRANSCHEGARAVIY SUVLARDAN FOYDALANISHNING SAMARALI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	395-401
<i>Bozorov Ulug'bek</i> TEXNIKA YO'NALISHI OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARNI KASBIY-HUQUQIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MODELI	402-407
<i>Nurullayeva Djamilya Sayfiyevna</i> O'ZBEKISTONDA SPORT TASHKILOTLARINING HUQUQIY MAQOMI VA ULARNING MOLIVAVIY MUSTAQILLIGI	408-413
<i>Reymbayeva Guldaulet Kurbanbayevna</i> TURIZM XIZMATI SOHASIDA ISTE'MOLCHI HUQUQLARINI HUQUQIY TA'MINLASH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI	414-420

<i>Shirinqulov Baxtiyor Iftixor o'g'li</i> MEHNATNI MUHOFAZA QILISH QOIDALARINI BUZISH JINOYATLARINI TERGOV QILISHDA KO'ZDAN KECHIRISH TERGOV HARAKATINI O'TKAZISHNING TAKTIK XUSUSIYATLARI	421-428
<i>Salomov Xumoyun</i> OMMAVIY-HUQUQIY MUNOSABATLARDA QONUNIYLIKNI TA'MINLASHDA PROKURATURA ORGANLARINING AHAMIYATI	429-433
<i>Kakhramonova Aziza</i> THE PRINCIPLE OF INTERNATIONAL LAW ENSURING THE RIGHT OF A CHILD TO LIFE, SURVIVAL AND DEVELOPMENT AND ITS ESSENCE	434-437
<i>Xoliqova Gavhar Ramazon qizi</i> XALQARO XUSUSIY HUQUQDA ALIMENT MAJBURIYATLARINI TARTIBGA SOLISHNING KOLLIZION MASALALARI	438-444
<i>Sharipov Firdavs Xolnazarovich</i> OLIY MAJLIS QONUNCHILIK PALATASINING QONUN IJODKORLIGI FAOLIYATIDA AYRIM YORDAMCHI TUZILMALARNING ISHTIROKI	445-450
<i>Nugmanov Nugman Abdullayevich, Nizomova Nastarin Vladimirovna</i> PARTICIPATION OF WOMEN IN SHAPING THE DIGITAL LEGAL SPACE	451-456
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna</i> TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARINI EMOTSIONAL VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	457-462
<i>Nabiullin Rishat Xismatullovi, Raxmonov Azizbek Abdullajonovich</i> XORIJDA KORPORATIV SPORTNI RIVOJLANTIRISH VA O'ZBEKISTONDA XORIJ TAJRIBASINI JORIY ETISH	463-468
<i>Xudayberganov Otabek Erkinovich</i> BASKETBOL VOSITALARI VA MUAMMOLI O'QITISH USULLARI YORDAMIDA JISMONIY MADANIYAT FAKULTET TALABALARINING KASBIY KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH	469-474
<i>Nishonova Dilafruz</i> O'QUVCHILARDA IQTISODIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	475-480
<i>Davletyarova Laylo Baxodirovna</i> YENGIL ATLETIKADA TRENERLIK FALSAFASINI RIVOJLANISHI	481-486
<i>Madrahimov Alisher Maxammadibroximovich</i> O'RTA MAKTAB O'QUVCHILARI O'RTASIDA ZO'RAVONLIK PROFILAKTIKASINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	487-493
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА: ВЛИЯНИЕ НА МОТИВАЦИЮ И КАЧЕСТВО ОБУЧЕНИЯ	494-500
<i>Nosirov Murod Zakirovich, Jonibekova Sevara Dilmurod qizi</i> FIZIK JARAYONLARNI KOMPYUTERDA MODELLASHTIRISH ORQALI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH	501-508

<i>Mattiyeva Feruza Begmatdulabovna</i> ZAMONAVIY LINGVODIDAKTIK YONDASHUVLAR ASOSIDA TARJIMA DARSLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH	509-515
<i>Qarshiboyeva Maftuna Komiljon qizi</i> RAQAMLI MUHITDA O'SMIR YOSHDAGI BOLALARNING ESTETIK EHTIYOJLARINING SHAKLLANISHI	516-519
<i>Usmonqulov Jo'rabek Erkin o'g'li, Kubayiva Sarvinoz Asrorbek qizi</i> TALABALARNING KASBIY MAHORATINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING O'RNI VA AHAMIYATI	520-525
<i>Xayitova Dilovar Ismat qizi</i> STEAM INTEGRATSIYASI ORQALI AXBOROT-PROTSESSUAL TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI YO'LLARI	526-532
<i>Soliyeva Muqaddas Nurnazarovna</i> THE EFFECTIVENESS OF TASK-BASED LANGUAGE TEACHING (TBLT) IN UZBEK CLASSROOMS	533-537

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI – PEDAGOGICAL SCIENCE**Received:** 15 September 2025**Accepted:** 1 October 2025**Published:** 10 October 2025*Article / Original Paper***TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARINI EMOTSIONAL VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH****Djamaldinova Shakhlo Obloberdievna,**Doctor of Philosophy in Education (PhD), Associate Professor,
Head of the Department of Uzbek Language and Literature
with Russian Language,
Samarkand State Medical University

Abstract. In this research, emotional and communicative competence is presented as a personal resource of the future physician. It is manifested in the ability to recognize and regulate one's own emotions, to understand the emotions of communicators, and to take them into account in building constructive interactions during the treatment process. Within the framework of this study, the main objective of the experimental work was to methodologically improve the development of emotional-communicative competencies of medical university students, test the proposed methods in practice, and determine their effectiveness. In this process, particular emphasis was placed on fostering emotional sensitivity, empathy, communicative culture, and psychological adaptability, which play a crucial role in students' professional identification and formation as competent medical specialists.

Keywords: emotional-communicative competence, higher medical education, future physician, professional identification.

IMPROVEMENT OF THE METHODOLOGY AIMED AT DEVELOPING EMOTIONAL AND COMMUNICATIVE COMPETENCE OF MEDICAL STUDENTS**Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna,**pedagogika fanlari falsafa doktori (PhD), dotsent,
O'zbek tili va adabiyoti rus tili bilan kafedrasi mudiri,
Samarqand davlat tibbiyot universiteti
E-mail: Djamaldinovashaxlo@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada bo'lajak shifokorlarning hissiy va kommunikativ kompetensiyasi shaxsiy resurs sifatida taqdim etiladi, u professional muloqot jarayonida o'z his-tuyg'ulari va ularini boshqarish, kommunikatorlarning his-tuyg'ulari va ularning tushunish hamda davolash jarayonida konstruktiv mazmunini qurishda hisobga olish qobiliyatida namoyon bo'ladi. Mazkur tadqiqot ishi doirasida tajriba-sinov ishlarining maqsadi sifatida oliy tibbiy ta'lim muassasasi talabalarining hissiy-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan metodikasi takomillashtirishi, uni amaliyotda sinab ko'rish va samaradorligini aniqlash belgilandi. Bu jarayonda, xususan, talabalarining kasbiy identifikatsiyaga ega bo'lishida, professional shaxs sifatida shakllanishida hissiy sezgirlik, empatiya, kommunikativ madaniyat va psixologik moslashuvchanlik kabi jihatlarni rivojlantirishga yo'naltirilgan metodlar qo'llaniladi.

Kalit so'zlar: emotsional-kommunikativ kompetensiya, oliy tibbiy ta'lim, bo'lajak shifokor, kasbiy identifikatsiya, metodika.

Kirish. Mamlakatimizda oliy tibbiy ta'lim sohasini isloh qilish yuzasidan olib borilgan sa'y-harakatlar natijasida davlat tomonidan qo'yilgan ijtimoiy buyurtmani ta'minlash, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash tizimi hamda bilim, ko'nikma, malaka, kompetensiyalari darajasini rivojlantirish bo'yicha turli milliy va xalqaro dasturlar amaliyotga kiritildi. So'nggi yillarda tibbiy ta'limdagi yangilanishlar talabaning ehtiyojiga tayangan, klinik vaziyatlarga bog'langan va uzluksiz davom etadigan kompetensiyaviy rivojlanish umumiy maqsadga xizmat qilmoqda. Mazkur yo'nalishlarda bajarilgan ishlar bilan bir qatorda, nazariyada ifodalangan soft skills – yumshoq ko'nikmalarni rivojlantirish metodikasining tashkiliy funksiyalarini amaliyotda to'liq qo'llanilishini ta'minlash, tibbiyot pedagogikasini rivojlantirish zarurati yuzaga kelmoqda. Bu jarayonda, ayniqsa, tibbiyot vakillarida empatiya, faol tinglash, muloqot mahoratiga erishish, o'zini boshqara olish kabi hissiy-kommunikativ kompetensiyalar alohida ustuvorlik kasb etadi.

Muammoning o'rganilganlik darajasi. Kommunikativlik tushunchasining ilmiy-tadqiqiy asoslari, bo'lajak mutaxassislarda muloqot, kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha mamlakatimizda X.A.Yulbarsova, B.N.Umarov, A.B.Raxmonov, D.X.Shadmankulova, Sh.Primov, O.I.Yadgarova, S.S.Smirnova, M.Y.Egamnazarov, D.Sh.Olimova, xorijda V.I.Kurbatov, Nora C.Quebral, Rajesh Kumar, Melissa Ashman, Thomas Jenatsch va Richard Bauer, R.Ellis & A.McClintock, Viktoriya Sus, Chris Drew, Dan Sperber, Deirdre Wilson, E.Wenger va boshqalarning izlanishlarida tadqiq qilingan.

Ta'lim muhitini individuallashtirish, ta'lim oluvchilarning bilish jarayonlarini faollashtirish, inson intellekti, hissiy intellektni rivojlantirish orqali talabalarning metakognitiv imkoniyatlarini kengaytirish, kasbiy tafakkur, kasbiy identifikatsiya nazariyalari, texnologiyalariga doir tadqiqotlar respublikamizda A.Ibragimov, B.N.To'raqulov, M.F.Saidvaliyeva, Sh.Samarova, M.Mirzayeva, X.A.Shayxova, S.A.Muminova, G.Sh.Fayzullayeva, J.S.Iskenderov, U.X.To'raqulov, G.N.Kurbanova, Sh.A.Ataxujayeva, xorijda S.A.Drujilov, J.D.Mayer & P.Salovey [1; P.267–298], Edvard Torndiayk, Xovard Gardner, Ueyn Peyn, Daniel Goleman, Priyam Dhani & Tanu Sharma, William Branch, Ashforth Blake & Mael Fred, E.M.Bamber kabi olimlari tomonidan amalga oshirilgan.

Oliy tibbiy ta'limda talabalarga pedagogika fanini o'qitish, tushunchalarni singdirish, muloqot madaniyati, kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishga doir manbalar ko'p bo'lsa-da, bir qator yechilmagan masalalar mavjud. Avvalo, hissiy kommunikativ kompetensiyalar – ya'ni empatiya, faol tinglash, qiyin suhbatni olib borish, bemor-markazli tushuntirish, o'z hissiyotini boshqarish, birgalikda qaror qabul qilish, klinik muloqot bo'yicha o'quv natijalari, indikatorlar va baholash mezonlarini o'quv dasturi hamda amaliyot bilan izchil bog'lash zarur [2; 127 s]. Shuningdek, ta'lim maqsadlariga erishishni belgilovchi kognitiv jarayonlar (diqqat, xotira, tezkor va mulohazali fikrlash, qaror qabul qilish)ni faollashtirish hamda talabaning individual-psixologik xususiyatlariga (o'zini regulatsiya, stressga chidamlilik, empatiya, hamkorlik) tayangan darsning xaritasini yaratish, hissiy-kommunikativ kompetensiyalarni pedagogik o'quv modullarida rivojlantirib borish yuzasidan tibbiyot pedagogikasiga doir dolzarb muammolarning saqlanib qolayotganligi sohada ilmiy tadqiqotlar olib borish zarurligini belgilamoqda.

Kommunikativ jarayonni va shaxsdagi kommunikativ kompetensiyalarni aniqlash hamda yaratishga doir har qanday yondashuvlar uning mohiyatini to'liq ifodalama-da, kommunikativlikning transmissiyaviy, interaktiv, tranzaksion modellari aloqa

to'qnashuvlarining turli tomonlarini vizual tasvirlash vositasida jarayonni soddalashtiradi va jarayonda yuzaga keladigan muayyan tushunchalar hamda qadamlarni tushunishga, ularni mavjud vaziyatlar uchun tanlashga imkon beradi. Umuman olganda, kommunikativlikning transmissiyaviy, interaktiv, tranzaksion modellari ta'lim ishtirokchisi uchun emotsional intellekt, madaniyatlararo kommunikativlikni, kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Hissiy kompetensiya, hissiy-kommunikativ kompetensiyalarning shakllanishi uchun ma'lum bir bosqich vazifasini o'tagan va hozirda ham poydevor sifatida xizmat qiluvchi intellekt, kompetensiya, qobiliyat va xususiyat, deb nomlanuvchi quyidagi modellar: Mayer va Saloveyning [3; P. 232–242] qobiliyat modeli; Bar-On xususiyat modeli; Goleman xususiyat modeli; Petrides va Furnham xususiyat modeli; Sxererning hissiy kompetensiya modeli muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy noaniqlik, o'zgaruvchanlik va mojarolarning kuchayishi sharoitida insonga jamiyatda muvaffaqiyatli ishlashga, o'zini o'zi tushunishga, o'z holatini tartibga solishga, faoliyat va muloqot sub'yekti bo'lishga yordam beradigan mashhur meta-sifatlarni rivojlantirish muhim bo'lib qolmoqda. Hozirda o'z-o'zini tarbiyalovchi ko'nikmalar ish beruvchilar tomonidan qiymat sifatida baholanadigan fazilatlar qatoriga kiradi va universitet o'qituvchilari ularni talabalarda rivojlantirish zarurligini tushunishadi. Dunyoda bu oliy ta'limning kasbiy va ta'lim standartlarida ham o'z aksini topgan. Umuman olganda, hissiy kompetensiya, hissiy-kommunikativ kompetensiya yumshoq ko'nikmalar sifatida jamiyat rivojlanishining muhim omili sanaladi.

Shifokorlik kasbi nafaqat tibbiy diagnostika muammolari, balki bunday tibbiy muammolarni hal qilishda zarur bo'lgan va, umuman, insonning hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan shaxsiy va oilaviy muammoli vaziyatlarda o'zaro tushunishga erishi uchun bemorlar, ularning qarindoshlari va boshqa yaqinlari bilan samarali muloqot texnikasi hamda usullarini mukammal o'rganishni talab qiladigan kasblardan biridir [4; b. 369-376]. Ayni vaqtda tibbiyotdagi zamonaviy paradigmalarda nuqtai nazaridan, bemorning huquqlariga ko'proq e'tibor qaratilmoqda. Bu holat esa o'z-o'zidan shifokor va bemor o'rtasidagi munosabatlarning mazmunini yangicha talqinda yaratishga va tushunishga olib keldi. Bizning tadqiqotlarimizda hissiy va kommunikativ kompetensiya bo'lajak shifokorning shaxsiy resursi sifatida taqdim etiladi, u professional muloqot jarayonida o'z his-tuyg'ulari va ularni boshqarish, kommunikatorlarning his-tuyg'ulari va ularning tushunish hamda davolash jarayonida konstruktiv mazmunini qurishda hisobga olish qobiliyatida namoyon bo'ladi [5; S. 55-57].

Mazkur tadqiqot doirasida tajriba-sinov ishlarining maqsadi sifatida oliy tibbiy ta'lim muassasasi talabalarining hissiy-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan metodik takomillashtirish, uni amaliyotda sinab ko'rish va samaradorligini aniqlash belgilandi. Bu jarayonda, xususan, talabalarining kasbiy identifikatsiyaga ega bo'lishida, professional shaxs sifatida shakllanishida hissiy sezgirlik, empatiya, kommunikativ madaniyat va psixologik moslashuvchanlik [8; S. 114-118] kabi jihatlarni rivojlantirishga yo'naltirilgan metodlar qo'llanildi.

Tajriba-sinov ishlarining metodologik asoslari psixologik-pedagogik tadqiqot mezonlariga tayanib qurildi. Tadqiqotda so'rovnomalar, davra suhbatlari, ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar, seminar-treninglar, klinik amaliyotga yaqinlashtirilgan simulyatsion ssenariylar, mahorat darslari va reflektiv treninglar kabi shakllardan foydalanildi.

Tajriba-sinov ishlarini o'tkazish uchun maydonchalar sifatida Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali va Buxoro davlat tibbiyot universiteti tanlab olindi va bunda tajriba guruhida 266 nafar, nazorat guruhida 254 nafar, jami 520 nafar talaba qatnashdi.

Tajriba-sinov ishlari mazmuni quyidagi **shakl va metodlar** asosida tashkil etildi:

so'rovnomalar – talabalar orasida tuzilgan aniq, bosqichma-bosqich savollar orqali hissiy-intellektual tayyorgarlik, o'z-o'zini tahlil qilishga moyillik, qaror qabul qilishda hissiy yondashuv va kasbiy qadriyatlarni aniqlash maqsadida o'tkazildi.

grafik va diagrammalar tahlili – 520 nafarga yaqin respondentlarning javoblari umumiy foizda tahlil qilinib, ular asosida hissiy-kommunikativ holatlarning ahamiyati va rivojlanish darajasi aniqlashtirildi.

introspektiv yondashuv – talabalarning o'z holatini anglash, reflektiv savollar orqali o'zgarishlar monitoringi olib borildi.

ko'rsatkichlar va indikatorlar asosidagi baholash – respondentlarning tanlagan javoblari bo'yicha ularning hissiy yetuklik darajasi, mas'uliyati va kasbiy qadriyatlarni idrok etishi tizimli tarzda baholandi.

Amalga oshirilgan tajriba-sinov ishlari jarayonning yuqorida belgilangan mezonlar bo'yicha natijadorlikni aniqlash uchun yetarli darajada empirik ma'lumotlar to'plash imkonini berdi. Tajriba va nazorat guruhlaridagi o'zlashtirish ko'rsatkichlarining umumiy jadvalini keltiramiz (2-jadval)

2-jadval.

Tajriba va nazorat guruhlaridagi o'zlashtirishning umumiy ko'rsatkichlari

Guruhlar	Ishtirokchilar soni	Daraja			
		I	II	III	IV
Tajriba guruhi	266	41	81	88	56
Nazorat guruhi	254	59	105	62	28

O'zlashtirish ko'rsatkichlarini Student-Fisher kriteriyasi asosida matematik-statistik tahlilini o'tkazdik. Mazkur metodika shartlariga ko'ra, tajriba va nazorat guruhlaridagi baholash natijalarini mos ravishda 1- va 2-tanlanmalar sifatida belgilaymiz hamda quyidagi variatsion qatorlarga ega bo'lamiz (3-jadval).

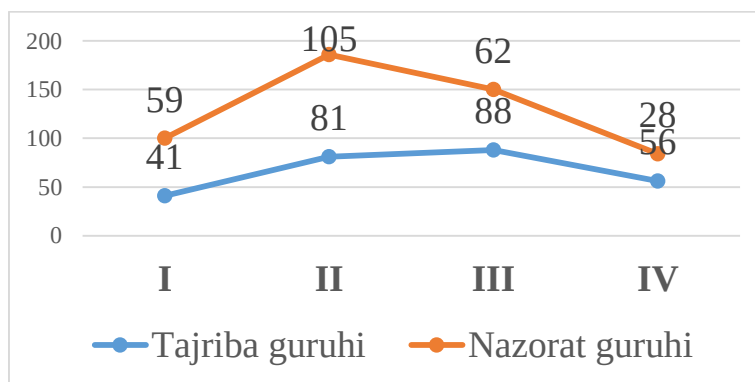
3-jadval

Tajriba va nazorat guruhlaridagi baholash natijalarining variatsion qatorlari

1-tanlanma						
Tajriba guruhi	X_i	I	II	III	IV	Umumiy soni
	n_i	41	81	88	56	$n=266$
2-tanlanma						
Nazorat guruhi	Y_j	I	II	III	IV	Umumiy soni
	m_i	59	105	62	28	$m=254$

Jadvaldan tanlanmalar uchun mos o'rta qiymatlar $\bar{X} > \bar{Y}$ shartlarni qanoatlantirishini avvaldan ko'rish mumkin. Bu tanlanmalarga mos kelgan poligonlar chizilsa, quyidagi ko'rinishni oladi (3-rasm). Poligonda qayd etilgan kesmalardan anglash mumkinki, bu tanlanmalar uchun mos o'rta qiymatlar ham $X > Y$ shartini qanoatlantirishini oldindan ko'rsatadi:

3-rasm. Umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichlarining grafik ko'rinishi

Bundan ma'lumki, tajriba guruhi ko'rsatkichlari nazorat guruhidagilardan yuqori ekan. Ushbu o'zlashtirish ko'rsatkichlarini foizlarda hisoblaymiz:

$$\frac{\bar{X}}{3} \cdot 100\% - \frac{\bar{Y}}{3} \cdot 100\% = \frac{3,6 - 3,2}{3} \cdot 100\% \approx 0,13 \cdot 100\% = 13\%$$

Hisoblashlardan tajriba guruhining ko'rsatkichi nazorat guruhinikiga nisbatan 13% ga oshganligini ko'rish mumkin. Olingan statistik dalillar hissiy – kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan simulyatsiya, PBL va reflektiv amaliyot integratsiyasi “o'qitish–amaliy mashq–darhol qayta aloqa–refleksiya” sikli orqali talabalarda muloqotning kognitiv va affektiv komponentlarini uyg'un yuksaltirishini ko'rsatdi. Natijada, empatik javob berish, savol berishning klinik mantiqi va noverbal signallarni idrok etish ko'nikmalarida mazmunli o'sish kuzatildi. Bu esa tizim samaradorligi (o'quv jarayonining ishlash sifati) va natijadorligining (talaba kompetensiyasidagi real o'zgarish) oshganini tasdiqlaydi.

Xulosa. Oliy tibbiy ta'lim talabalarining hissiy-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda turli ilmiy nazariyalarni o'rganish, amaliy imkoniyatlarni tajribada tadqiq etish va olib borilgan izlanishlar natijasida xulosalar keltirildi. Ilmiy manbalar doirasidagi tahlillar shuni anglatadiki, oliy tibbiy ta'limda talabaning nafaqat nazariy-klinik bilimlari, balki hissiy-kommunikativ kompetensiyalari ham markaziy o'rinda turadi. Hissiy-kommunikativ kompetensiya ijtimoiy va kasbiy muvaffaqiyatning muhim omili bo'lib, ayniqsa, tibbiyotda o'zaro muloqot va bemor bilan samarali aloqa sifatini belgilaydi. Konseptual yondashuvlar, hissiy intellekt va kommunikativ kompetensiya o'rtasidagi uzviy bog'liqlik, shuningdek, ularni ta'lim jarayonida rivojlantirishning ilmiy asoslari tadqiqotda atroflicha yoritildi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Mayer, J. D. Emotional intelligence as a standard intelligence / J. D. Mayer, P. Salovey, D. R. Caruso, G. Sitarenios // *Emotion*. – 2001. – V. 1. – P. 232–242.
2. Абиева, Н. М. Язык специальности и профессиональная культура речи : Учебно-методическое пособие для студентов медицинских вузов / Н. М. Абиева, Ш. О. Джамалдинова. – Барнаул : Алтайский государственный медицинский университет Министерства здравоохранения Российской Федерации, 2023. – 127 с. – EDN PRIVYH.
3. Mayer, J. D. Emotional Intelligence meets traditional standards for an intelligence / J. D. Mayer, D. R. Caruso, P. Salovey // *Intelligence*. – 1999. – V. 27. – P. 267–298.
4. Джамалдинова, Ш. О. Формирование эмоционально-коммуникативной культуры будущего медицинского работника / Ш. О. Джамалдинова // *Высшее образование*

- в эпоху глобальных трансформаций: достижения, вызовы, перспективы : материалы XV Международной учебно-методической конференции, Чебоксары, 27 октября 2023 года. – Чебоксары: Чувашский государственный университет имени И.Н. Ульянова, 2023. – С. 369-376. – EDN ATCUBW.
5. Джамалдинова, Ш. О. Важность развития эмоционально-коммуникативной компетентности в работе врача / Ш. О. Джамалдинова // Язык. Образование. Культура : Сборник научных трудов по материалам XVII Международной научно-практической электронной конференции, посвященной 88-летию КГМУ и Году педагога и наставника, Курск, 20–25 мая 2023 года. Том I. – Курск: Курский государственный медицинский университет, 2023. – С. 55-57. – EDN FDSLHL.
  6. Джамалдинова, Ш. О. Формирование и развитие эмоционально коммуникативной компетентности врача / Ш. О. Джамалдинова // Язык. Образование. Культура : Сборник научных трудов по материалам XVII Международной научно-практической электронной конференции, посвященной 88-летию КГМУ и Году педагога и наставника, Курск, 20–25 мая 2023 года. Том I. – Курск: Курский государственный медицинский университет, 2023. – С. 58-60. – EDN OYQYNG.
  7. Абиева, Н. М. Этика общения как ключевой аспект дисциплины «Культура речи врача» в медицинском вузе / Н. М. Абиева, Ш. О. Джамалдинова // Мир науки, культуры, образования. – 2023. – № 5(102). – С. 95-98. – DOI 10.24412/1991-5497-2023-5102-95-98. – EDN MOAPZH.
  8. Джамалдинова, Ш. (2023). Значение эмоционально-коммуникативной компетентности для развития успешной работы будущих медиков. *Общество и инновации*, 4(4), 114-118.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).